

"Rohkeus ei tarkoita sitä, että ei pelkää"

Harri Martikainen, YTM, kehittämisjohtaja, sisäministeriö

Kirjailija ja toimittaja Matti Röngän romaanissa *Levantin kyy* (2013) kirjan päähenkilö muistelee turvallisuuskoulutuksessa saamiaan oppeja seuraavasti: "Rohkeus ei tarkoita sitä, että ei pelkää, rohkea tunnistaa ja tajuaa vaaran. Rohkea vain pystyy jatkamaan toimintaansa, yhtä tarkkana ja tehokkaana kuin ennenkin."

Tulkinnallista vapautta käyttäen noihin muutamaan virkkeeseen kiteytyy mielestäni erinomaisella tavalla koko turvallisuuden ydinajatus. Oli kyse sitten henkilökohtaisesta tai institutionaalisesta osaamisesta koskien paloturvallisuutta, liikenneturvallisuutta, työturvallisuutta, tietoturva, ympäristöturvallisuutta, terveyttä, tapaturmia, rikollisuutta tai mitä tahansa turvallisuuskäsitteen alla käsiteltävää ulottuvuutta, niin riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen muodostavat keskeisen perustan koko turvallisuusosaamiselle kaikilla inhimillisen elämän osa-alueilla.

Riskien tunnistamisen ja potentiaalisen vaaran tajuamisen jälkeen ratkaisevaksi muodostuu toimintakyky. Asiayhteydestä riippuen toimintakyky tai viranomaiskontekstissa suoritus- tai palvelukyky voidaan määritellä lukuisin eri tavoin. Yksinkertaisimmillaan toimintakyky muodostuu yksilön henkilökohtaisten ominaisuuksien (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen) suhteesta kulloisessakin tilanteessa valitseviin vaatimuksiin.

Viranomaisten valmius ja suorituskyky on kyseisen instituution (esim. poliisi) kyky suoriutua sille lakisääteisesti tai muutoin määrätyistä tehtävistä ja velvoitteista niille määriteltyjen tulos- ja tavoitetasojen edellyttämällä tavalla ja laajuudella kulloisessakin toimintaympäristössä.

Suomesta maailman turvallisin maa

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa yhtenä tavoitteena on tehdä Suomesta maailman turvallisin maa asua, yrittää ja tehdä työtä. Lisäksi tavoitteeksi on asetettu se, että sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon palvelut sekä viranomaisten toimintakyky turvataan koko maassa.

Onko Suomi turvallinen maa? Olemmeko onnistuneet riskien tunnistamisessa ja niihin varautumisessa? Onko meillä toimintakykyä vastata havaitsemiimme uhkiin tai vaaroihin? Noihin kysymyksiin vastaamiseksi on olennaista määritellä lähestymmekö kysymystä subjektiivisen tunteen kautta vai objektiivisen arvion kautta.

Yhden objektiivisen arvion tähän antaa elokuussa 2016 IEP:n (Institute for Economics and Peace) ja IPSA:n (Police Science Association) yhdessä julkaisema tutkimus. Kyseisen tutkimuksen mukaan Suomi on maailman toiseksi turvallisim maa heti Singaporen jälkeen. WISPI (The World Internal Security and Police Index) indeksin tavoitteena on mitata sisäisen turvallisuuden "koneiston" kykyä vastata sisäisen turvallisuuden haasteisiin nyt ja tulevaisuudessa.

Suomi menestyi erinomaisesti prosesseja, toimintojen laillisuutta ja toiminnan tuloksellisuutta mittaavissa kokonaisuuksissa. Kapasiteettia (mm. poliisien määrä) koskevassa kokonaisuudessa Suomi jäi alle keskiarvotulosten.

Myös subjektiivista turvallisuutta on arvioitu hiljattain. Helsingin Sanomat uutisoi 19.9.2016 suomalaisten turvallisuuden tunteen olevan maailman huippuluokkaa viitaten tutkimukseen, jossa vertailtiin lasten liikkumisen vapautta 16 maassa.

Suomaisten turvallisuuden tunnetta selittävät mm. vahva sosiaalinen koheesio, vähäinen korruptio ja luottamus instituutioihin sekä erityisesti perheeseen ja läheisiin. Näihin johtopäätöksiin voi päätyä mm. Transparency Internationalin viimeisimmästä korruptiovertailusta, jossa Suomi nousi vuoden 2015 vertailussa toiselle sijalle ja Kansalaisturvallisuuden tila Suomessa (SPEK 2015) tutkimuksesta.

Myös poikkeavia arvioita on esitetty. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) loppuvuodesta 2015 toteuttamassa haastattelututkimuksessa selkein muutos edellisen vuoden mielipidetutkimukseen oli turvattomuuden tunteen lisääntyminen. Kaksi kolmasosaa vastaajista koki tulevaisuuden nyt nykyistä turvattomampana, vuosi sitten näin ajatteli hieman yli puolet.

Sisäisen turvallisuuden strategiatyö

Sisäisen turvallisuuden selonteossa viranomaiset ovat tunnistaneet uusia uhkia Suomen sisäiselle turvallisuudelle, ja turvallisuusympäristö on muuttunut pysyvästi. Uusia uhkia ovat

esimerkiksi Venäjän ja lännen suhteiden huononeminen, laajamittainen laitton maahantulo sekä hybridi- ja kyberuhat. Samalla vanhat uhat ja viranomaisten tehtävät ovat säilyneet. Niukat resurssit vaativat toiminnan sopeuttamista ja viranomaisten tehtävien priorisointia. Uudelle turvallisuustilanteelle on leimallista, että ulkoista ja sisäistä turvallisuutta ei voida enää erottaa toisistaan. Uhat ovat monimutkaisia ja muuttuvat nopeasti, ennustettavuus on heikentynyt. Näkyvässä ei ole muutosta parempaan.

Olemme kuitenkin vahvalla identiteetillä varustettu, korkeasti koulutettu, ahkera ja uudistumiskykyinen kansa, jolla on kaikki menestymisen avaimet omissa käsissä. Sisäinen turvallisuus on suomalaisen demokratian ja hyvinvointiyhteiskunnan kivijalka. Sille on hyvä rakentaa tulevaisuutta.

Sisäministeriön johdolla laadittava sisäisen turvallisuuden strategia on hallituksen keskeisin asiakirja tulevaisuuden sisäisen turvallisuuden määrittämiseksi. Strategia-asiakirja määrittää sen polun ja ne toimenpiteet, joilla Suomesta tulee maailman turvallisimma maa asua, elää, yrittää ja tehdä työtä.

Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää koko yhteiskunnan sitoutumista tavoitteen eteen tehtävään työhön.

Jokaisen velvollisuus on huolehtia turvallisuusosaamisen edistämisestä siten, että yksilöiden ja instituutioiden tiedot, taidot, asenne ja arvot tukevat resilienssiä sekä toimintakykyä kaikissa eri tilanteissa.

Turvallista syksyä.

Harri Martikainen